

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

40 de Administris iudiciorum & iudicu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

deratione qualitatis cuiusquā negotium exsequi. Quod nomen maxime odiosum scholasticis, cum quibus illo bellum gerunt, nullis conditionibus componendum, vnde illos furenes, quasi furiosos vel fures dicit. ¶ Quia etiam apparitores iudicium præcepta nuntiant, nuntii quoque dicti, l. 1. §. nuntiatio, de oper. no. nunt. c. cum parati, de appell. hos vocant & massarios & baiulos, vt notat gl. & Balad. §. iis qui causas, de iudic. in Auth. Exceptores, officiales, vt in §. deinde eos, de defensi. ciuit. in Auth. ¶ Apud Moicoitas seu Ruthenos, *Nodelnik*, est commune quoddam officium eorum, qui homines in ius vocant, malefactores capiunt, carceribusque coercent: qui & nobilium numero continentur, vt scribit Sigismundus Liber Baro in com. rerum Moscouitarum, dum agit de ordinat. Ioan. Basilii Magni Ducis.

¶ Viator etiam dicebatur antiquitus, Senatus minister, per quem ex agris vel oppidis vocabantur in curiam, vel iudiciana: siquidem proceres vt plerumque, extra urbem Romam, in agris morabantur, & cum in consilium publicum desiderabantur, a villis auocabantur in Senatum, ex quo qui manus illud libebant, viatores a via dicti sunt, *Colum. 1. de rer. rust.* Sic Cic. de Seno. A villa inquit, arcessebatur *Carius* & ceteri senes: ex quo qui eos arcessebāt, viatores nominati sunt. Viatores, ait *Festus*, qui Magistratibus apparent: eo quia initio tribuum omnium, cuius agris in propinquo erant urbis, atque assidue homines rusticabantur, crebrior eorum opera erat in via quam urbe, quod ex agris plerumque vocabantur homines a Magistratibus, & frequens eorum erat ab agris ad urbem via. Nemo enim est qui ignoret, & viatorem dici eum, qui frequens est, & versatur quod in itineribus, *liber absens, 19 §. proinde, de iud. P. l. licet. §. in factum, nau. caus. stab. §. c. P.* ¶ Viatorum nomen deinceps ad Tribunalium plebis ministris translatus est, qui illo ius iussu, quem iussissent apprehendebant: non enim habebant vocationem, sed tantum prehensionem Tribunalium plebis. quamuis aliquando usurparint, *Gell. lib. 13. c. 12.* Cicero pro M. Fonteio, *Cnem L. Pisonem C. Gracchum in concionem vocari iuberes, & viator quareveret quem Pisonem? quod erant plures: cogis inquit, me dicere in inimicum mem frugi.* Et in Vatinium, *Miseria ne viatorem, qui M. Bibulum §. consullem in carcerem traheret.* Habebant & alii Magistratus suos viatores, in l. fin. de iud. P. l. magis puto, §. illud quæri potest, de reb. eo. qui sub iur. §. c. P. Reges, *Cōsules, & Prætores interreges & Magistratus quibus erat imperium, lictores, Lictus in 2. Ardes itaq. in Tribunalium viatorem misit ad Consullem: Consul lictorem ad Tribunalium.* ¶ Lictores erant, qui dignitatis insignia præferrent Regibus, & maioribus Magistratibus: sed & illi viatores erant, vt liquet ex Valgi Ruffi scriptis, quæ probat *Aul. Gell. lib. 12. c. 3.* Hi enim lictorem dicunt a ligando appellatum esse, quod cum Magistratus populi Romani, virgibus quæmpia verberari iussisset, cura eius & manus ligari, vnicuique a viatore solita sine eumque qui ex collegio viatorum officium ligandi haberet, lictorem fuisse appellatum. Quod firmatur ex oratione Ciceronis pro C. Rabirio, *l. lictor, colliga manus.* Erant illa verba iudicis condemnantis, vt apud *Liuium in 1. vnus ex damnatis in causa P. Horatii post condemnationem. P. Horatii tibi per datus illonem in disco, inquit, lictor, colliga manus. Accesserat lictor, iniiciebatq. laqueum.* Erat & lictoris munus etiam ad mortem exsequi damnationem. Idque paulo post apud *Liuium oratio patris Horatii* indicat, dū prouocatione delata ad populum ait, *Hinnocine quem modo de oratione ostentemq. victoria incedentem vidisti Quirites, eum sub furca vinculum inter verbera & cruciatu videre potuisti? quod vix Albanorum oculi tam deforme spectaculum ferre possent.* Lictor, colliga manus, que paulo ante armata imperium populo Romano pepererant. I. caput ob ruber liberatoris huius urbis: arbori infelix suspende, verbera vel intra pomerium, §. c. Solebant & lictores, qui præcedebant Consules, fores ædium percutere, quas intraturi erant Consules. Sic *Plinius lib. 7. c. 30. (n. Pompeius consilio Mithridatico bello, intraturus Pofidonis sapientia professione clari domum, fores percussit de more a lictore vetuit. Et fasces lictorios ianua submisit is, cui se Oriens Occidentemq. submisit.* Ita & lictores solebant in omnibus in summis quibus subiciebātur, obtemperare, turbam submouere, ante Magistratus vt berare, securi ferire, aditare parati ad omnia, vt et Magistratus vix aut raro expedirent negotia sui imperii vel iurisdictionis, nisi presentibus lictoribus, vt iudicis maiestatem & auctoritatem adderent, *l. ego, 8. de manumiss. vind.*

¶ Hostiarii seu admissionales curiæ, qui vocantur *Huiffiores*, cū lictoribus participant: quia deferunt virgas, & præcedunt incedentes Magistratus, & adstant iudicantibus, in carcerem ducunt iussi, quamuis munus solum carnificis ab illis separatum sit. Et ita

etiam lictores *παδδύες* dictos seu *παδδούρες*. Plutar. scribit in *Romulo*, τὸ δὲ ἄλλοι λατῶνι πάλαι τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸ ἀλλοτρίως καλεῖσθαι, ἔστιν οἱ τὰ παδδύες, καὶ τὸ ἄλλοτρίως, ἀπὸ τῆς λέξεως παδδύς, ἢ τῆς λέξεως βαρμίας, ἢ Vincere Latini antiqui vocabant ligare, nisi alligare: unde qui forebant virgas, lictores, & virga bacula dicuntur, propter eundem usum baculorum. Tradit & quando istis *Rhabdachs* vteretur *Romulus*, dum ait, *Purpura ornatus incedebat. & in sede conspicuus sedere dabat populo iura iudicisq. exercebat. Habuit autem lectos inuena ad custodiam sui corporis, quod regi quotide præsto forent, a celeritate ministeri celeres nuncupati, præcedebant alii baculis submouentes vulgum, loris etiam accincti, ut quos iuberet rex continuo comprehensos vincerent, & c. Rursum in *Preli. Cnr lictores dicti sum?* an quod perulantes colligabāt? Hi enim lora in sinu gestantes *Romulum* sequebantur. *Quævis autem alligare pleriq. Latinarum dicitur, qui veropere loquuntur, ligare. An Cantor positum est cum ante sine C. lictores dicerentur, quasi publici quidam ministri Nam lictor, nostris etiam temporibus, publicum est, multis Græcorum & legibus scriptum esse, neminem ut ita dicam latere puto. I. ito tamen C. ceteris libentes, lictores vel a lino, vel a licio dictos scripsit: licio enim trasuerso qui Magistratibus, inquit, præministrabant, cuncti erant, vt notat *Ph. Bero. in com. ad lib. 9. Apulei A. fini aurei.* Sic et pro n. lictoris curia, qui habent imperium & prehensionem: *παδδύες* ponuntur in *Act. Apost. c. 16.* dum scribitur, *ἰησῦς ἰουκίμω ἀπὸ τῆς ἡρώδης τοῦ παδδύος, & c. Die facta, miserunt duces viginti ferros scil. viatores, lictores, apparitores. Admissionales hostiarii proprie dicuntur, qui aditum dant ad Magistratus, qui accerent a sublellis litigantibus importunos, vel turbam in sublelliarum, pacemque indicunt auditortio, dicti male fertalio c. b. ¶ Vt aderant *Athenis, Thesmo-* retis forū implentibus, & foretibus circum dato in ambitum *jo. pedum iullu Regis, ministri publici, ne quis iudicio non indigens accederet, l. Pol. l. 8. c. 4. par. 3. 4.* Habebant Reges stipatores & protectores, qui sibi aditum, & parati ad mandata essent milites præfentiales equites & pedites. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias, vel a celeritate ministeri celeres dicitos: vela duce primo illorum, cui no men ad fuerit, cuius suberant centuriones. *Dion. Hal. in 2. & Plut. in Romulo* satis explicant, *Romulum* videtum inueniunt manu sibi opus esse ad tutelam corporis, & quorū in reb. videntibus vteretur ministris, trecentos robustissimos ex nobilissimis familiis delegisse, cōmendatos curiariū suffragiis, denos per singulas curias***

transigerentur: adeo ut nec cōspici Regem a quoquam fas esset. Quod apud Reges obtinuit, ad Magistratus translatum est, & eorum admissioales constituti sunt a Rege. Sicutque iidem & apparitores & administri. ¶ Apparitores ¶ quippe quamvis dicantur omnes qui Magistratum imperio præsto erant, l. apparitores, de exact. tribut. C. l. i. C. de sport. l. cum clericis, de epis. & cler. C. ut lictores rapientes in carcerem, ut 1. Reg. ca. 19. præcones, interpretes, accessus, carnifex, & similes plures, quos enumerat Sigonius lib. 2. de antiq. iure Rom. c. 15. tamen qui perpetuo in iure dicundo apparent, ipsis Magistratibus apparitores dicuntur significantius, quos vocamus, *Huissiers a verge*. Val. Max. id subindicat lib. 2. c. si in prin. Est illa quasi privata censura, maius clarorum virorum sine tribunali fastigio, sine apparitorum ministerio, potius in amplitudine sua obtinenda. ¶ Accensio ¶ quoque ministratores Cato esse scribit, Varro lib. 5. de ling. Lat. officium accensi & nomen his verbis demonstrat. In commentariis consularibus scriptum sic invenit. Qui exercituum imperatoris erit, accessio dicitur hoc: Calpurnius voca in locum omnes Quiritis huc ad me. Accensum dicitur sic, omnes Quiritis in licium viri huc ad Iudices. C. Calpurnius dicitur, voca ad conventionem omnes Quiritis huc ad me. Accensum dicitur sic, omnes Quiritis ite ad conventionem, huc ad Iudices. Deinde Consul loquitur ad exercitum, impero qua convenit ad comitia centuriata. Quare hic accessio, illic præconi dicitur, hoc est accessio. In aliquot rebus idem, ut Praeco accessio acciebat: a quo accessio quoque dicitur. Accessum quoque, solum cire Boatie ostendit, quam comitiam alii esse dicitur: hoc verum, ubi primum accessio clamari meridiem. Hoc idem Consensus in actionibus scribit, prætorum accessum solum esse iudicare, ubi et videatur horam esse tertiam, in clamare horam esse tertiam: ut magis meridies & horam nonam, &c. Vatie sententiæ de Accensi declinatione latinis disputatores, idem & lib. 6. Putat enim Varro in 6. de ling. Lat. a Censio, quod sint a censura & potestate pendentes eius cuius ministri sunt: vnde & dicit Censores. Ad censum autem Festo dicebantur, qui in locum militum subrogabantur: dicitur ita, quia ad censum admovebantur. Sed Varonis hic magis quadrat sententia: vel a ciendo dicitur, quod ceteris vel vocarent, quos iuberet Consul, & horam iudicii & comitorum nuntiarent. Ut videamus quoque nunc etiam in curiis superius, tempore audientiae aperienda: per hostiarum percussione virgæ, vel alio modo ex procuratorum aula, ipsos advocatos, procuratores & clientes in auditorium mox referendum vocari: subinde vero dissolvendo consilio hora decima, vel quinta pomeridiana audita: signum ab iisdem percussio plateo vel scamno eadem virga abeundi dari. Et virga illa nostri hostiarum, Accessio Consulium videntur referre, cum accessio licet tribus dicitur referre videantur: quod accessio non ferrent fasces, ut lictores. Idque indicat Suet. Tranqu. de Julio Cesare, c. 20. loquens, antiquum etiam retulit cum esset Consul morem, ut quo mensis fasces non haberet, accessio ante illum iret, lictores pone sequerentur. ¶ Accipiebantur ¶ isti apparitores ex cohortibus interdum militum provincialium, interdum de alius personis hanc muneri idoneis. Et viles fere erant horum persona, & ex feruorum genere, quod colligi potest ex Strabone in 5. & Gellio lib. 10. c. 3. qui scribunt Romanos, abeunte Annibale, Brutios ignominie causa a Romanis præliis quibusdam ante a superatis, non milites scribi statuisse, nec pro sociis haberi, sed Magistratibus in provincias abeuntibus parere, & administrare feruorum vice. Idem & aduersos Pícentos & Lucanos obseruatum qui viatorum & tabelliariorum loco habiti sunt. Et munus certe licitorum propemodum infame est, ligandi & prehendiendi, vimque inferendi necessitate habens. Omitto plura quæ ipsi inter exsequendum coguntur audire & pati, præter animi ingenui mentem. Statutum etiam in Gallia, ne satellites seu nuntius esse possit clericus, sed laicus tantum, aut clericus coniugatus: elique lex imposta, ut vestem variam vel virgata deferat ut agnosci possit, si de iussore se det idoneos, qui solvere possint, si quid perperam, malitiose, aut cum culpa sua damni dederit, in stylo Castellæ tit des Sergeans, art. 14. conf. Franc. 1. sur les canes & forests, art. 19. Ipse que non nisi idoneus admitretur, conf. Caro, 5. art. 6. per Thraciam, de cohortali, lib. 12. C. In Curia tamen spirituali, solent clerici & personæ ecclesiasticæ, decreta superioris episcopi significare personis ecclesiasticis, puta citationes, monitiones, excommunicationes, executione armata relicta brachio seculari impetrata. Quia vero longissime Barth. Chaff. profequitur qualitates quæ prohibent, ne quis fungi possit officio apparitoris seu nuntii, in §. 6. ad ver. des messagers & sergeans, ann. 9. v. 9. v. 9. tit. des iustices & droits d'icelles, in conf. Burg. plura non adferam hæc de re, sed ad eum te relegabo.

Nuntii ¶ isti & apparitores vel creabantur a Magistratibus, pro sua iurisdictione, aut dabantur ab eo, qui Magistratum & iurisdictionem concedebat. Iure cōi, quilibet iudex, siue ordinarius, siue delegatus creat & eligit discretionem præmia sibi apparitores, qui eius mandata exsequi possint, c. pastoralis, 27. §. item cum totum negotium, de off. del. & ibi Bal. idem & Sal. in l. 2. de sport. in. C. §. necessarias, de iud. in aut. sed & arbitri, per nuntium sua mandata exsequi possunt, sed & interpellatur, §. 1. & l. diem præfero, §. 1. de recept. arb. P. Poterant antiquitus Senarchi & alii iudices in Gallia, apparitores seu viatores creare, donec cōstitutio ne regia prohibitum fait, & cautum, ut qui a Senarchis vel eorum iuridicis creati essent, si vellent viatoris fide & potestate uti impetraret codicillos eius officii a Rege. Idipsum de aliis a reliquis regis iudicibus creatis statutum, l. qui cumq. chartas, & seq. de cohort. lib. 12. C. l. in his officiis, de iur. off. eo. lib. 12. u. 12. quod ad certum numerum pro necessitate arbitrata redactis, singulisq; adscripti locis & curiis, ut & apud Romanos factum legitimus, l. 2. & 3. de appar. Proconf. & lega. lib. 12. C. l. de appar. comit. Orien. lib. 12. C. l. per flyr. de cohort. d. lib. 12. Quare & Franc. 1. ord. des canes & forests, art. 51. prohibuit, ne huiusmodi apparitores darentur posthac a Magistro seu Præfectis aquarum, vel nemorum. Permissum tamen est dominis territoriorum iuridicis, & qui iurisdictionem altam (ut vocant) habent, habere pro exercitio, & executione rerum suæ iurisdictionis viatorem seu apparitorem, quem vocant bialum, si cōsuetudo talis obseruata sit: nam in creatione horum officialium, seruandus est mos antiquus, alias perperam fit, non tamen de decur. C. Bar. in l. actuario, de numer. & actuar. lib. 12. C. Chaff. ad §. 6. des iustices & droits d'icelles, ad ver. messagers & sergeans, nu. 7. ¶ Officiarius ¶ hoc secundum formulas præscriptas legibus, & constitutionibus regis, & mandata iudicum illis commissa exerceri debet. Nam sine mandato iudicis nemo vocari, exhiberi, vel affigi debet, l. neminem, c. de exhib. reis, c. 1. de iud. 70. Fab. in §. 1. de pæn. semer. litig. l. cum clericus, de eps. & cle. C. Gni. Pap. dec. 62. n. 3. quin & illa mandata esse debent nominatim de certis, & pro certis concepta. Neq; ex mandato generali vocare aut exsequi potest apparitor: neq; mandatum etiam a iudicibus generale concedi debet, Ang. in d. l. neminem. Et proinde recte constitutum edicto regio Lud. 12. c. 60. an. 1513. mense Iulii, ne darentur posthac a iudicibus mandata generalia de debitis, quæ erant generalia ad omnia debita: neve darentur guardiæ generales. Sic factam resoluat in l. fin. 2. collat. de edic. D. Adri. sol. vide Chaff. ubi §. nu. 63. post Ang. non esse a iudicibus, dandam generalem licentiam capiendi quoscunq; debitores: in quo si peccetur, & apparitor exsequatur, nulli multatq; obnoxium est, quod gestum erit. ¶ Sed ¶ & quod alioquin recte gerere possit, & exsequi apparitor, exigit mandatum in scriptis præcedens, iure cōi, quo possit constare de potestate, ut non credatur regulariter iudici asserenti ita illud commississe, potissimum si de vocatione agatur, vel alio actu controuerso, c. quoniam contra, & ibi 70. Andr. de probat. Quamquam soli nuntio aliquando credi reatum sit, etiam in magnis negotiis, §. 1. ibi. per nuntium, & ibi Bar. quom. in l. s. m. i. est. cri. proced. sit. in aut. in extr. auag. c. prudeniam, de off. del. Obtinuit autem cōi vsu idipsum, si de leuioribus ageretur causis, vel stylus obseruatus & cōsuetus scripta nõ requireret, vel si de prehensione comperti in flagitio ageretur, Bar. in l. neminem, de exhib. reis, C. Pan. in c. cum non ab homine, de iud. Fetur tamen Senatuf. consulis in iudicium, ne iubeant Episcopi vna voce citationem, Boer. ad §. 15. de iur. om. iud. in conf. Butur. ¶ Probatur ¶ verò mandata seu commissiones vocandi, exsequendi, vel aliud agendi: per literas, per iudicem, vel eius actuariam subscriptas, vel sigillo iurisdictionis, vel iudicis, vel Regis sigillatas, ex more cuiusq; fori. ¶ Ad hæc ¶ iubet Lud. 12. conf. an. Dom. 1499. art. 15. ut ipsi apparitores per seipos mandata iudicum exsequantur, non per substitutos, vel vicarios, in dicta secus factis tribus pœna nullitatis eorum, quæ gesserint & multat. Idque etiam constituit Phil. Pulcer art. 23. ¶ Placuit ¶ etiã deinde, ut testator quæ gesserint in breuicolum conscribant, referantq; iudici & suo chirographo subscribant. Ut enim fraudibus illorum obuiam iretur, neve litigantibus, in quos mandata exsequuntur, calumniandi daretur locus, recte sancitum est, ut, ni velint pro nullo gestum haberi, duobus testibus præsentibus, illorumque nominibus cum loco originis scriptura comprehensum, & relatione factum confirmet, & subscribant, relicto apographo eis contra quos exsequuntur, quod vocant, *Coppie ou double*, conf. Fran. 1. ann. 1539. art. 22. Et si illi non aderint, antiquaphum assignat foribus, ut redeuntibus denuntiationis certi fiant, vel ex gestis, vel inquisitione adhibita, cum testibus quos denuntiant.

tiationi adfuisse refert scriptura. *facit l. 4. §. prator ait, de damn. inf. P. l. aut qui aliter, quod vi aut clam, in P. vide Guidon. Pap. q. 445.*

23 ¶ Observandum autem est, iure scripto Romanorum non licuisse apparitoribus designatis certis iudicibus vel Magistratibus ad alterius provinciam, vel curam, vel officium transire: sed oportere suo ministerio esse intentos, *si cohortalis, & l. nullus, & l. fin. de cohortal. lib. 12. C. l. 1. de apparit. pref. ann. eo. lib. 1. de divers. offi. eo. lib. 1. quicumq. palatio, de except. eo. lib. 1. 2. de except. & l. in provinciis, de numer. a. lib. vbi ratio, & l. in consulta diuina, C. de testa.* Sic etiam in hoc regno, apparitores ibi habent ex officio potestatem, vbi ordinatur & præficiuntur. Siquidem non vbiq; officio apparitoris fungi possunt, nec in omnibus: sed tantum in præscriptis locis, & limitatis, curisque assignatis. Alii enim sunt Senarchii adscripti, alii curis supremis, & eorum mandatis, hostiarum videlicet curæ supremæ: alii recuperatorum libellorum ad basilicam, alii aquarum, alii traiectorum, alii nemorum causis, alii foro præfecturarum, alii viciorum seu Vigueriorum, alii Castellanorum, alii salinorum, officialium & aliorum votis. ¶ In quibus Princeps illis fines potestatis, & veluti territorium attribuit, quos non licet illis transgredi, *vide Bar. in l. 1. de off. consul. & in l. 1. §. præfides, de requi. reis, P. Guido Pap. q. 436.* vel litransgrediantur, perperam & nihil agunt, possuntque comprehendi & castigari a iudicibus loci, in quorum excedunt territorio, & extra potestatem quiplam temere amoluntur vel exsequuntur, *Io. Fab. in l. 2. C. de off. præf. urb. Guid. Pap. q. 318.* Eo ad h. bito temperamento, ut viatores seu apparitores Regii non possint ab aliis, quam iudicibus regii castigari, ob spretam veniæ petitionem exsequendi, quod vocant pragmatici, *pour n' auoir demande licence d' exécuter, ou pareatis.* Veruntamen licebit cuilibet iudici apparitorem retinere, & iubere eorum se sistere, ut de mandatis seu commissione doceat, ratione cuius exsequutionem parat, *Imber. lib. 1. Instit. Forens. circa prin. A iure communi, quod in Gallia seruari etiam Io. Fab. tradit, in d. l. 2. C. de off. præf. urb. priuilegium apparitorum est: ut coram alio conueniri non possint, quam coram eo cuius ministerio ad dicti sunt: & ita etiam Ioannes de Platea annotat, ad rub. de appar. præf. urb. lib. 1. C. tit. 54. & probat. l. 2. de off. mag. milit. lib. 12. C. tit. 32. l. officium, de re milit. in si. ne a ministerio, cui deputati sunt, auelantur, l. 2. de decan. lib. 12. C. tit. 27. l. penul. de silentia, lib. 12. C. tit. 16.* Sed hoc in aliis criminibus, quam in officinando apud alios iudices, & in præiudicium iurisdictionis illorum commissis, cum vnicuique iudici liceat etiam pœnali iudicio iurisdictionem tueri, *l. si de off. eius cui mand. est iurisd. P. l. si quis ex aliena, de iud. P. l. 2. de iurisd. om. iud. P. & cognoscere etiã contra alienigenas in sua iurisdictione delinquentes, l. 3. de off. præf. in P. l. 1. & Auth. qua in provincia, C. vbi de crim. agi oport. l. 1. vbi Senat. vel clarif. C. Cognoscat & proprius iudex de delictis ministri & officialis sui iugiter in reliquis, & de his quoque, si is remittatur ei a iudice in cuius territorio abatebatur munere, ut solet fieri. Ita enim statutum generaliter est in omnibus officialibus & accensis, seu administris, ut sub eo Magistratu & præfide conueniantur, ad cuius prouidentiam & illorum officia & ministeria noscuntur pertinere. Sit exemplum in fabricensibus, qui conueniuntur coram Magistro officiorum, ad cuius curam armorum fabrica & ministeriales fabricenses pertinent, *l. pen. & l. fin. de fabricens. lib. 11. C. tit. 9.* dummodo iudex, sub quo apparitor reus versatur, sufficientem habeat iurisdictionem cognoscendi de controuerso crimine vel negotio, de quo apparitor interpellatur, non aliter, *l. si de re milit. lib. 12. C. l. Magisteria, de iurisd. om. iud. C.**

25 ¶ Receptum tamen est in hostiaris seu apparitoribus Prætorianis seu Magni consilii, ut mandata consilii eius exsequi possint, vbi que in Gallia, sine alia veniæ petitione exsequendi. Quia certum non est territorium consilii Prætoriani, & de causis sibi attributis totius Gallie notionem habet, & proinde exsequi illi iudicare licet quæ statuta sunt. Cum & vbius locorum in Gallia iudicare hoc consilium possit, utpote quod curia stata non sit.

26 ¶ Alioquin enim iure communi receptum est, iudicem non posse mandata sua exsequi in aliena iurisdictione per alium, quam per nuntium illius provincie vbi est iudex, *Bar. in commen. ad extrava. ad reprimendum, ad ver. per nuntium, quo in cri. l. si maiest. proced. sit. in Auth. facti §. deinde, de defen. ciuit. in Auth. l. a dno Pio, de re iud. P.* Et proinde venia seu licentia exsequendi in aliena provincia impetrari debet, vel a cancellaria regia, vel a iudice seu domino loci, vel per eius apparitorem exsecutio fieri debet. Exstat tamen constitutio regis Fran. eius nominis 2. an. 1560. mens. Aug. qua cautum est, quia regii omnes iudices nomine & auctoritate

eiusdem principis & monarchæ indicant, ut omnia placita supremarum curiarum, & iudicia præsidialium, Senarchorum, & iudicium regalium: item decreta, commissiones, seu mandata eorum, & codicilli cancellariarum in causis ciuilibus vel criminalibus impetrati, executioni mandari possint in quacumq; parte regni, sine necessitate postulandi veniam vel licentiam, & ut constitutio loquitur, *sans que les parties soient tenues de demander aucune permission, placet, visa, ne pareatis,* a curia qualibet parlamenti, Senarchi, præpositi, aut aliorum iudicum vel eorum viciorum: & si quis prætextu eius, quod non fuerit impetrata venia vel licentia exsequendi, impedierit executionem mandatorum, statuitur, ut si obnoxius sit omni damno & expensis remoraturæ executionis: & insuper, ut si appellatio ob id, vel alia de causa interponatur, a prædicta executione, ne ea alibi quam coram eo a quo mandata processerint, tractetur & agatur: in iudicia eius rei notione omnibus iudicibus aliis quæ mandantibus, qua intercessio seu oppositio, vel appellatio obicitur exsequentiibus, prohibita omni cognitione & potestate iudicis eius loci, in quo executio fit. Quædam curia contemnant hanc constitutionem, sed certe cum ea sanctissima sit, videbunt qui clauum tenent, ab eum hunc castigationem mereri. Veruntamen vbi qui intercessit eorum, qui tulit dictum acceperit est, licet ad suum forum reuocare, nihil eum si debeat prohiberi. ¶ Apparitorum potestas, ex persona principis, qui eos hac facultate donat exsequendi, pendenda est, non ex propria persona, non secus quam legatorum: ut etiam sacrosancti & inuolabiles videantur, & oēs ciuitates, pagi, hominesque, cuiuscumq; sint generis, interpellati ab illis opem ferre, non possunt impune negare auxilium, alioquin tanquam regiam auctoritatem contemnent, arbitraria pœna plecti a iudicibus possunt, ut cautum est. Molinensium Cat. 9. art. 33. cautum etiam eadem cons. est, ar. 31. ut qui ab apparitoribus, virga seu caduceo per illos deferendo tanguntur & iubentur eos sequi qui mandato iudicum, statim veniant: & si venerint, habeantur pro reis conuictis eius criminis quo accusantur. Verum in art. 32. ne auctarii intersint executionibus huiusmodi, ne rixarum occasio oriatur, prohibetur: neve comitentur alii apparitores, quam testes ei negotio necessarii. Quod si quis eos iniuria, dū officium exsequuntur, affecerit, capitis pœne obnoxius est, & manus ei amputatur in Gallia: excepta patria Delphinati, vbi pecuniaria pœna ex corporali debitori constat, ut disputat & probat Guido Pap. dec. 577. Tractat & Bar. in l. si quis, §. si quos, de pœn. P. in l. si non comitit, C. de mis. ¶ Porro, si quis eximat a manu satellitem in carcerem ducendum, punitur secundum *l. add. eos, C. de epis. aud. Et tanquam reus maiestatis, Lenciusq., §. si ad l. lul. maiest. P. vide de hac pœna, Gui. Pap. dec. 579.* Sed & qui exemit debitorem confessum aut conuictum, tenetur non aliter, quam si pro eo fidelissimè, *l. 3. de exal. trib. lib. 10. C. tit. 19.* alioquin punitur pœna legis Iulie de viptinata, *§. corripitur, & ibi Bar. ut om. obe. d. iud. prouin. in Auth. Et Vlp. ad edictum, Ne quis eum qui in ius vocatus est vi eximat, ait, in eum qui vi exemit, in factum iudicium dari, in quo non cõtinetur, quod in veritate est, sed quanti ea res est ab actore aestimata, de qua controuersia est si modo cum est: & exemerit: nam si non oblatte conatu eximendi quis adductus sit, cessat edictum, *l. si per alium, §. §. 1. & §. final. ne quis eum qui in ius voc. est vi exi. lib. 2. P. tit. 7.* Veluti locū illud non habet, secundum Ofsilium & Paulum Iurisconsultos, si persona quæ in ius vocati non potuit, exemit: quia sane, si deliquit qui vocat, non deliquit qui exemit, *l. §. Offitium, eod.* Et fortius dicendum est, non videri vi eximi eum, cui fit ius ibi non conueniri, *l. 2. eo.* Quæ tamen mihi vera videntur ratione actoris, ad cuius instantiam iudex mandauit apparitori comprehendere, vel duci, vel vocari eximere, ut non possit is tunc agere iure contra eximentionem, sed mutua compensatione delicta actoris & eximentis tollantur, *l. vtro & vxore, solus. matrimon. P. l. fina §. fin. de eo per quem fact. erit, & c. P.* Ceterum ratione exequentis & mandantis, delictum non potest excusari: quia eius erat cognoscere, num vocatus esset sua iurisdictione: vocati autem partes, non contemnerent debent auctoritatem vocantis. Legati enim ceterique, qui reuocandi domum ius habent, in ea sunt causa, ut in ius vocati veniant priuilegia allegaturi, *l. si quis ex aliena, §. de iudic. in P. Neque peccat apparitor, si ex forma mandati exsequatur, Baldus in cap. nouis, de appellatiombus. Ioan. Andreas in cap. fin. de restit. sibi hat. c. venerabili, de offic. del. qua nudum ministerium cum auctoritate principalis exercet. Et proinde violentia & temeritas delinquentis vel eximentis, compensari non potest cum facto iudicis vel apparitoris, quia in eo non est delictum: & compensatio non fit**

